

Kasper van Kooten

Muziek ervaren door het decor

De Nederlandse vormgever en decorontwerper Marc Warning verdiende zijn sporen met decorontwerpen voor gesproken theater en hedendaagse opera. Hij heeft de afgelopen jaren gewerkt met Guy Cassiers, Gerardjan Rijnders, Michel van der Aa en Erik Whien, en de laatste tijd is daar Marcel Sijm bijgekomen. Met het decor voor Sijms regie van *Legende* maakt Warning zijn debuut bij De Nederlandse Opera.

Hoewel Warning vaker decors ontwierp voor het gesproken toneel, heeft hij wel een sterke affiniteit met opera: 'Opera is een totaalconcept, niet het woord is het belangrijkste uitgangspunt, maar veel meer de muziek. Deze vormt in principe een abstract gegeven, maar tegelijkertijd heeft ze een immense emotionele werking. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor mijn decorontwerp voor *Legende*, dat in belangrijke mate geïnspireerd is door de muziek. Verder vind ik de uitvoeringstraditie van opera, waarin de laatste jaren veel veranderingen optreden, buitengewoon interessant, en beschouw ik het als een uitdaging om daar een bijdrage aan te leveren. Tot dusver ben ik telkens bij moderne opera's betrokken geweest, terwijl ik ook graag decors voor meer "traditionele" opera's zou willen ontwerpen. Tot mijn grote plezier ben ik gevraagd om in de toekomst het decor te ontwerpen bij Marcel Sijms regie van Bizets *Les pêcheurs de perles* bij de Nationale Reisopera, waardoor die kans eindelijk eens langskomt!'

Vruchtbare grond

De totstandkoming van een decorontwerp vormt vaak een lange, artistieke zoektocht: 'Allereerst maken we als leden van het artistieke team kennis met de muziek en lezen we het libretto. In het geval van *Legende* hebben we uiteraard ook met componist Peter-Jan Wagemans gesproken. Op basis van deze indrukken probeer je een dramaturgisch uitgangspunt te formuleren. Soms wordt een dergelijk concept pas duidelijk wanneer het decor al af is, maar intuïtief moet het vanaf het begin aanwezig zijn. Omdat ik decors ontwerp die niet statisch zijn, maar waarin zich een dramaturgisch proces ontvouwt, kunnen ze voor een regisseur soms ook heel confronterend zijn. Een eerste decorontwerp moet zowel voor mij als voor de regisseur een aanleiding zijn, een inspiratie voor het verdere proces. Daarom werkt het beter wanneer de regisseur en de rest van het team nog geen gefixeerde voorstelling hebben. Juist het artistieke niemandsland aan het begin van het proces is de vruchtbaarste grond voor de totstandkoming van een productie, en eigenlijk moet je dat niemandsland zo lang mogelijk intact laten. In die periode probeer je zoveel mogelijk invloeden te absorberen, en die kunnen overal aan ontleend zijn. Je probeert de omstandigheden te creëren waarbinnen je dat ene goede idee vindt. Als dit gelukt is, valt meestal alles op zijn plek. Tijdens de zoektocht ervaar je een grote onrust, die tegelijkertijd ook heel prettig is.'

Het publiek meenemen

Voor het decorontwerp van *Legende* diende vooral de energie en uitbundigheid van de muziek als uitgangspunt: 'Omdat het libretto van *Legende* ingewikkeld is, en we samen tot

Marc Warning

de conclusie kwamen dat de vormgeving niet zou moeten dienen als uitleg van de tekst, heb ik geprobeerd om het energieke, opzwepende karakter van de muziek door het decor aan te vullen, zodanig dat je de muziek door het decor ervaart. Daarbij is het heel belangrijk dat er iets gebeurt, dat er een ontwikkeling in het decor zit. Ik vind het belangrijk om het publiek mee te nemen in het ontstaan van het decor, het moet er niet direct al zijn, maar geleidelijk groeien. In de proloog en de eerste akte voltrekken zich organische processen, zoals een steeds grotere hoeveelheid neerdalende confetti en het langzaam opblazen van een reusachtige doorzichtige ballon, die de walvis vertegenwoordigt en die uit elkaar knalt wanneer het dier wordt gearpoeneerd. Het decor van de tweede akte in de dictatuur van Zamar contrasteert met het voorgaande door de blokvormige, dogmatische vormgeving. Bij de zelfmoord van Ursula, het meest tragische moment van de opera, besloot ik de vormgeving klein te houden, en daarmee terug te keren naar de menselijke maat. Het toneel wordt leeggemaakt, om ruimte te maken voor het slotbeeld, dat uitdrukking geeft aan de hoop en het verlangen naar een nieuw begin na alle tragische gebeurtenissen.'

Inhoudelijke kern

Voor Warning is het zinloos om voor bijvoorbeeld *Simon Boccanegra* een historisch decor van Genua te ontwerpen: 'Als vormgever probeer je jezelf te positioneren binnen de hedendaagse beeldende kunst. Wel probeer ik het publiek uit te nodigen tot mijn beeldtaal, door in het begin van de voorstelling een soort code of "leader" te introduceren, die de toeschouwer door de voorstelling gidst. Daarbij is het zoeken naar de inhoudelijke kern van een werk veel belangrijker dan het herscheppen van de oorspronkelijke omgeving.'

Warning werkt bij deze productie voor het eerst bij De Nederlandse Opera, bovendien met een geheel Nederlands team, en hoopt dat dit in de toekomst vaker zal gebeuren: 'Het is een fantastisch huis om in te werken, met enorme technische knowhow en geweldige mogelijkheden.'

Legende

Vader mag ik binnen spelen?
Buiten is het zo koud, zo koud. (Ursula)

I
Drie engelen worden door een schepnet uit het paradijs geslagen. Op aarde bezien zij de mens: een ongelukkige Ursula die haar broer Festus verliest. De engelen zingen een spottlied op het menselijk streven en gaan terug. Festus ontvlucht Ursula in een fantasie over Polyandus; een blauwe koningenvlinder op wie hij verliefd is en die hij redt uit de klauwen van de nachtvlinder Krakola. Dan wordt hij opgeslokt door een walvis. Daar zit de priester Pontus, die van zijn geloof is gevallen. Zijn enige houvast is zijn pruik, die hij echter in de walvis heeft verloren. Nu slikt de walvis Nel door, in wie Festus Polyandus herkent. Maar hun liefde krijgt niet veel tijd, want de walvis wordt geharpoeneerd door drie walvisvaarders uit Neoncratio. Ook Ursula bevindt zich aan boord en krijgt het onmiddellijk aan de stok met Nel. Tijdens een ordinaire scheldpartij tussen de twee vrouwen vindt Pontus in het karkas van de walvis zijn pruik terug. De walvisvaarders willen niet dat Pontus er met hun buit vandoor gaat, wat leidt tot een wilde achtervolging, waardoor het schip langzaam gaat draaien. Als het in Neoncratio aankomt, denken de geleerden daar dat ze met een komeet te maken hebben. Het volk roept Zamar, hun leider, aan.

II
Het volk van Neoncratio hoopt op betere tijden. Zamar, een misvormd wezen, baseert zijn macht op de leer van het Nieuwe Bloed en op een legende die verwant is aan de Polyandus-fantasie van Festus. Omdat het schip helemaal geen komeet blijkt te zijn, veroordeelt Zamar de geleerden ter dood. Pontus pleit voor hen en biedt als ruil voor hun vrijlating de zegen van zijn kerk aan. Zamar neemt zegen en pruik, maar executeert de geleerden toch en laat de bezoekers achter bij de walvisvaarders. Nel ondervraagt hen over de leer van het Nieuwe Bloed.
Ursula maakt haar zwart bij de dronken walvisvaarders, die Nel vervolgens verkrachten. Niemand grijpt in. Ursula zoekt op een incestueuze manier troost bij Festus, maar die wijst haar af. Pontus begrijpt dat hij een nieuw geloof moet vinden. Hij besluit naar Zamar te gaan om zijn zegen weer terug te veroveren.

III
Ursula ziet haar hele misbruikte verleden met haar vader onder ogen. Ze kan het niet meer aan en pleegt zelfmoord.
Pontus vindt Zamars stem, die de onduidelijke legende weer oplepelt. Als betoverd zet hij de drie stappen die Zamar voor hem uitstippelt, waardoor hij uiteindelijk zijn oude huid wil afstropen, in de hoop zichzelf te vernieuwen. Maar hij sterft.
Jaren later ontmoeten Festus en Nel elkaar weer. Nel heeft aan haar gevangenschap bij de drie walvisvaarders drie kinderen overgehouden. Festus merkt dat zijn liefde voor Nel niet weg is, en accepteert haar drie kinderen. En hoewel het geen engelen zijn, zijn het de vlinders van de toekomst.

Peter-Jan Wagemans 1952

Legende De ontsparing van Meneer Prikkebeen

Opera in drie akten
libretto van
Peter-Jan Wagemans

muzikale leiding
Reinbert de Leeuw
regie
Marcel Sijm
decor
Marc Warning
kostuums
Arno Bremers
licht
Uri Rapaport
vechtchoreografie
Ran-Arthur Braun
dramaturgie
Klaus Bertisch

Eerste engel
Marieke Steenhoek
Tweede engel
Caroline Cartens
Derde engel
Corinne Romijn
Ursula
Helena Rasker
Festus/Frits
Yves Saelens
Pontus
Thomas Oliemans
Nel/Polyandus
Elzbieta Szmytka
Eerste walvisvaarder
André Morsch
Tweede walvisvaarder
Martijn Cornet
Derde walvisvaarder
Huib Claessens
Zamar
Marcel Beekman
Dennis Wilgenhof

Radio Filharmonisch Orkest

Koor van De Nederlandse Opera
instudering **Martin Wright**

De opera wordt in het Nederlands gezongen, en Nederlands en Engels boventiteld.

De voorstelling duurt circa **2 uur en 45 minuten**.
Er is **1 pauze**.

Het operaboek *Legende* is verkrijgbaar in Het Muziektheater Amsterdam. Daarin zijn onder meer een uitgebreide synopsis en het libretto opgenomen. De prijs is € 8,-.

het muziektheater
the amsterdam
music theatre

wo 2 feb 2011 première	20.00 uur
wo 9 feb	20.00 uur
za 12 feb	20.00 uur
di 15 feb	20.00 uur
vr 18 feb	20.00 uur
do 24 feb	20.00 uur
zo 27 feb	13.30 uur

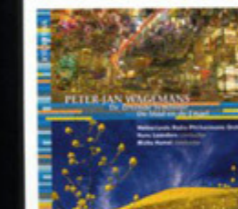
Het Muziektheater Amsterdam

Kaartverkoop is reeds begonnen.
Bij het ter perse gaan van deze *Odeon* zijn er nog kaarten verkrijgbaar.
Bel het Kassa-besprekbureau van Het Muziektheater Amsterdam: 020-625 5455
Online reserveren: www.dno.nl

Inleidingen door Klaus Bertisch
Plaats: Het Muziektheater Amsterdam (foyer 2de balkon)
Tijd: 45 minuten voor aanvang van iedere voorstelling, dus 19.15 uur (avond)/12.45 uur (matinee)
Lengte: ± 30 minuten
Toegang: **gratis** op vertoon van een geldig plaatsbewijs voor de voorstelling van die dag
Met steun van de **Vereniging Vrienden van De Nederlandse Opera**

Uitzenddatum
Radio 4, NTR Opera Live:
zaterdag 5 februari, 19.00 uur.

Cd-aanbevelingen
DNO beveelt u de volgende cd's met werken van Peter-Jan Wagemans aan. Deze zijn verkrijgbaar in de winkel van Het Muziektheater Amsterdam en bij alle vestigingen van Concerto/Plato:

Cd De zevende symfonie
Radio Philharmonisch Orkest, Hans Leenders, Micha Hamel
Etcetera, € 19,95

Cd 24 Capriccios for violin solo from the Netherlands
Janine Jansen, Joris van Rijn, Benjamin Schmid
NM classics, € 29,95

Op vertoon van hun abonnementskaart krijgen DNO-abonnees **10% korting** bij Concerto/Plato en in de Muziektheaterwinkel.

Dinerbuffetten
Bij elke avondvoorstelling van DNO kunt u genieten van een dinerbuffet in de foyer van Het Muziektheater Amsterdam. Zo kunt u rustig eten en bent u op tijd voor de opera. Reserveren via het Kassa-besprekbureau van Het Muziektheater Amsterdam, telefoon 020-625 5455 of via www.het-muziektheater.nl/kaarten. Wij adviseren u tijdig te reserveren, want er is een beperkt aantal plaatsen beschikbaar.